

Amateka Ahishwe y'Umurongo wa Mirongo Ine—Umubare Wenda

Ububasha, icyubahiro n'imibabaro

Jeff Pippenger

2026-05-06

Petero ari i Paniumi (Kayisariya ya Filipo), hakaba hasigaye iminsi itandatu cyangwa umunani ngo bagere hagati mu bihe bitatu Petero, Yohana na Yakobo bajyanye na Yesu bonyine. icya mbere cyari ukugaragaza imbaraga Ze mu kuzura umukobwa wa Yayiro wari ufite imyaka cumi n'ibiri; icya kabiri cyari ukugaragaza ubwiza Bwe ku musozi wo guhindukiraho ishusho; kandi icya gatatu cyari i Getsemani, ukugaragaza imibabaro Ye. I Paniumi mu gice cya cumi na rimwe, Petero ashwirwa mbere gato y'umusaraba wo ku murongo wa cumi na gatandatu. Uwo musozi wari hagati muri izo ngendo eshatu zihariye z'abigishwa batatu. Kuri uwo musozi, Data wo mu ijuru na We yavuze ku ncuro ya kabiri muri eshatu; Data yavuze ku mubatizo, ku musozi, hanyuma na none mbere gato y'umusaraba. Petero ari incuro ebyiri hagati mu byabaye bitatu byihariye. Kandi ni na we uri hagati mu bice bya cumi na rimwe kugeza kuri makumyabiri na kabiri bya Matayo.

Umunyashuri

Umusozi wabanje ku iyinjira ry'intsinzi, ryatangiranye no kubohora indogobe kugira ngo ihembwe ryinjizwe i Yerusalemu, nk'uko indogobe ya Aburahamu yatwaye inkwi z'igitambo ku Musozi Moriya, aha hoze urusengero rwa kera i Yerusalemu. Umunsi mukuru w'impanda mu ruhererekane rwa Abalewi makumyabiri na batatu uranga kubohorwa kw'indogobe, bityo uburambe bwo ku musozi wo guhindurirwaho isura bwabanje ku iyinjira ry'intsinzi, bityo bushyira Petero mu mateka y'iminsi mirongo itatu ya Abalewi makumyabiri na batatu ihuye n'igihe cya Pentekote. Muri icyo minsi mirongo itatu urusengero (ikigeragezo cyo hagati) ruzanwa ku bahatanira kuba mu batambyi mirongo inani b'intwari. Mu buhamya bw'ubwigomeke bw'Umwami Uziya ahejewe hatagatifu, abo batambyi mirongo inani bagaragazwa ko ari intwari, bityo bikerekana ko hari abatambyi batabigizemo uruhare.

Nuko Azariya umutambyi aramukurikira, ari kumwe na we n'abatambyi b'Uwiteka mirongo inani, bari abagabo b'intwari; bahagarara imbere y'Umwami Uziya, baramubwira bati: “Si ibyawwe, Uziya, kosereza Uwiteka imibavu, ahubwo ni iby'abatambyi, bene Aroni, bejejwe kosereza imibavu. Sohoka ahera; kuko wacumuye; kandi ibyo ntibizakubera icyubahiro giturutse ku Uwiteka Imana.” 2 Ngoma 26:17, 18.

Abatambyi b'intwari ni abamukurikira Umwana w'Intama aho ajya hose.

Aba ni bo batandujwe n'abagore; kuko ari inkumi. Aba ni bo bakurikira Umwana w'Intama aho ajya hose. Aba ni bo bacunguwe mu bantu, kuba umuganura ku Mana no ku Mwana w'Intama. Iyahishuwe 14:4.

Intare yo mu muryango wa Yuda iyobora ubwoko Bwayo ibwinjiza Ahera Cyane, kandi ikabuhanga amaso mu isanduku y'isezerano, no kuzirikana Umutambyi Mukuru uri yo akorera umurimo We wa nyuma wo guhanagura icyaha. Petero yazuwe ku wa 31 Ukuboza 2023, hanyuma ahura n'igeragezwa ry'ishingiro ryerekeye uruhare rwa Roma mu gushyiraho iyerekwa ryo hanze ry'ubuhanuzi. Maze igeragezwa rya kabiri ry'urusengeru rigera kuri Petero, kandi ni ho iyerekwa ry'umurongo w'imbere rihagarariwe mu iyerekwa ry'indorerwamo ryo muri Daniyeli igice cya cumi.

Petero yari yarahakanye Umwami we ku wa 18 Nyakanga 2020, kandi yabikoze incuro eshatu.

“Inshuro eshatu Petero yari yarahakanye Umwami we ku mugaragaro, kandi eshatu Yesu amukuramo icyemezo cy'urukundo rwe n'ubudahemuka bwe, amukandagirizaho icyo kibazo gityaye, nk'umwambi ufite utubyinjiriro twinyoma, mu mutima we wakomeretse. Imbere y'abigishwa bari bakoraniye hamwe, Yesu yahishuye uburemere bw'ukwihana kwa Petero, kandi yerekana uko uwo mwigishwa wahoze yiratana yari yaracishijwe bugufi rwose.” _The Desire of Ages_, 812.

Petero yashushanyaga ibyiciro bibiri by'abaramya.

“Kuri buri tsinda rihagarariwe n'Umufarisayo n'umutozakori harimo isomo riboneka mu mateka y'intumwa Petero. Mu ntangiriro zo kuba umwigishwa, Petero yibwiraga ko akomeye. Nk'Umufarisayo, uko yiyumvagamo, yari 'atameze nk'abandi bantu bose.' Igihe Kristo, mu ijoro ryabanjirije kugambanirwa kwe, yaburiraga abigishwa be ati: 'Mwese muragwa nabi muri iri joro kumpamvu yanjye,' Petero abyemera adashidikanya aravuga ati: 'Naho bose bagwa nabi, jyeho si ko nzamera.' Mariko 14:27, 29. Petero ntiyari azi akaga ke bwite. Kwiyiringira kwe kwaramuyobeje. Yatekerezagaga ko ashoboye guhangana n'ibishuko; ariko mu masaha make cyane ikigeragezo cyaje, maze ahakana Umwami we avuma kandi arahira.” Christ's Object Lessons, 152.

Umutozakoro yagiye iwe atsindishirijwe.

“Umufarisayo n'umutozakori bahagarariye ibyiciro bibiri bikomeye abantu baza kuramya Imana bagabanywamo. Abahagarariye ibyo byiciro bwa mbere baboneka mu bana babiri ba mbere bavukiye mu isi.” Christ's Object Lessons, 152.

Abeli n'umusoresha w'imisoro ni ikimenyetso cyo gutsindishirizwa kubw'ukwizera.

Nuko wa musoresha, ahagaze kure, ntiyashoboraga no guterura amaso ye ngo arebe mu ijuru, ahubwo yikubita ku gituzi, avuga ati: Mana, mbabarira jyewe munyabyaha. Ndababwira yuko uyu yasubiye iwe yaratsindishirijwe kuruta wa wundi; kuko umuntu wese wishyira hejuru azacishwa bugufi, kandi uwicisha bugufi azashyirwa hejuru. Luka 18:13, 14.

Ubutumwa bwo mu 1888 bwaherekejwe no kumanuka kw'umumarayika uvugwa mu Ibyahishuwe 18.

“Mu mbabazi Zayo nyinshi, Umwami yohereje ubwoko Bwe ubutumwa bw'agaciro kenshi cyane abunyujije ku Basaza Waggoner na Jones. Ubu butumwa bwari ubwo kuzana mu buryo bugaragara kurushaho imbere y'isi Umukiza wabambwe hejuru, igitambo cy'ibyaha by'isi

yose. Bwatangaje gutsindishirizwa kubonerwa mu kwizera Umwishingizi; bwatumiriye abantu kwakira gukiranuka kwa Kristo, kugaragarira mu kumvira amategeko yose y’Imana. Benshi bari baratakaje kureba kuri Yesu. Bari bakeneye ko amaso yabo yerekezwa ku Muntu We w’ubumana, ku byo akwiriye, no ku rukundo Rwe rudahinduka akunda umuryango w’abantu. Ububasha bwose bwashyizwe mu maboko Ye, kugira ngo agabire abantu impano nyinshi, aha umukozi-muntu utagira icyo yimarira impano y’igiciro kitagereranywa y’uko gukiranuka Kwe. Ubu ni bwo butumwa Imana yategetse ko buhabwa isi. Ni ubutumwa bw’umumarayika wa gatatu, bugomba kwamamazwa n’ijwi rirenga, kandi bugaherekezwa no gusukwa kwa Mwuka Wayo ku rugero runini.” Testimonies to Ministers, 91.

Ubutumwa Bwo i Lawodikiya

“Ubutumwa twahawe binyuze kuri A. T. Jones na E. J. Waggoner ni ubutumwa bw’Imana bugenewe Itorero ry’i Lawodikiya, kandi hazabaho ishyano ku muntu uwo ari we wese uvuga ko yemera ukuri, nyamara ntamurikire abandi imirasire yahawe n’Imana.” The 1888 Materials, 1053.

Ubutumwa bw’Imvura y’Itumba n’Impeshyi

“Imvura y’itumba igomba gusukwa ku bwoko bw’Imana. Umumarayika ukomeye agomba kumanuka ava mu ijuru, kandi isi yose ikamurikirwa n’ubwiza bwe.” Review and Herald, 21 Mata 1891.

Umujyi wa New York n’itariki ya 11 Nzeri

“Mbese noneho haje ijambo rivuga ko natangaje yuko New York igomba kurimburwa n’umuhengeri ukomeye? Ibyo sinigeze mbivuga. Icyo navuze ni uko, ubwo narebaga inyubako nini zizamukayo, igorofa ku yindi, navugaga nti: ‘Mbega ibintu biteye ubwoba bizahabera igihe Uwituka azahaguruka agahinda cyane isi! Ni bwo amagambo yo mu Byahishuwe 18:1–3 azasohora.’ Igice cya cumi n’umunani cyose cy’igitabo cy’Ibyahishuwe ni umuburo w’ibigiye kuza ku isi. Ariko nta mucyo wihariye mfite ku byerekeye ibizaza kuri New York, keretse ko nzi yuko umunsi umwe izo nyubako nini zahagurukishwa hasi no guhindukiza no guhinyuza kw’imbaraga z’Imana. Ku bw’umucyo nahawe, nzi yuko kurimbuka kuri mu isi. Ijambo rimwe riturutse ku Mwami, gukozwaho kumwe kw’imbaraga ze zikomeye, maze ayo mazu manini cyane azagwa. Hazabaho ibintu biteye ubwoba ku buryo tudashobora no kubitekereza.” Review and Herald, July 5, 1906.

Petero umusoresha, agereranya ubugingo bwatsindishirijwe no kwizera, kandi gutsindishirizwa no kwizera ni ubutumwa bw’umumarayika wa gatatu; ni ubutumwa bw’i Lawodikiya bwageze kuri 9/11, ubwo inyubako zikomeye za New York zaridukiraga hasi maze Ibyahishuwe 18:1–3 birasohora. Hanyuma imvura y’itumba itangira kunyanyagiza, kandi gushyirwaho ikimenyetso kw’abihumbi ijana na mirongo ine na bine biratangira. Ku iherezo ry’igihe cyo gushyirwaho ikimenyetso kw’abihumbi ijana na mirongo ine na bine, umumarayika wo mu Ibyahishuwe cumi n’umunani yaramanutse ari Mikayeli marayika mukuru, maze azura Petero anyujijwe mu bigeragezo bitatu. Ikigeragezo cya mbere cyatangiyeye ku itariki ya 31 Ukuboza 2023, kandi cyagereranyaga ukuri shingiro ko Roma ari yo mbaraga iri mu murongo wa cumi na kane wa

Daniyeli cumi n'umwe ishyiraho iyerekwa. Iryo yerekwa ni iyerekwa rya chazon, rigereranya umurungo wo hanze w'ubuhanuzi, ari wo Salomo avuga ko ari ubuzima cyangwa urupfu.

Aho [chazon] kitari, abantu bararimbuka; ariko ukomeza amategeko arahirwa. Imigani 29:18.

Ikigeragezo cya kabiri cya Petero ni ikigeragezo cy'urusengero gisaba kwinjira, kubwo kwizera, Ahera Cyane, nk'uko Mushiki wa White yabigaragaje mu iyerekwa rye rya mbere. Aho yabonye itegeko ry'isabato y'umunsi wa karindwi rimurika risumba andi mategeko icyenda. Iryo hame, mu itangira ry'urubanza, rihagarariye ihame ry'kwihindura umuntu kwa Kristo rimurika risumba andi mahame y'ubuhanuzi mu minsi y'imperuka, mu gihe cyo kurangiza urubanza. Kwihindura umuntu kwa Kristo, Imana, yambaye kamere y'umubiri wacumuye kandi ugwiriye icyaha, nubwo we ubwe atigeze amenya icyaha, bihagarariwe mu buryo butandukanye bw'ibigereranyo. Icy'ingenzi kurusha ibindi ni ihame ry'inshuro ndwi. Ihame ry'inshuro ndwi ni ryo ryari alfa y'ibyho Miller yavumbuye mu buhanuzi, kandi ni ryo hame, mu 1856, ryagereranyaga ihame rya omega ry'amateka y'Abamilerite, aho Uwadiventisime y'Abafiladelifiya b'Abamilerite yigometse mu gihe cy'imyaka irindwi maze ihinduka itorerero ry'Abadiventisiti b'Umunsi wa Karindwi b'i Lawodikiya mu 1863.

Inkoni ebyiri zo muri Ezekiyeli mirongo itatu na karindwi zigereranya imanza ebyiri z'imyaka 2,520 zaciwe ku bwami bw'amajyaruguru n'ubwami bw'amajyepfo. Ubwami bw'amajyaruguru bugereranya umubiri wa kimuntu, kandi ubwami bw'amajyepfo bugereranya ubwenge bwateguriwe kwifatanya n'ubwenge bwa Kristo; bityo Ubumana bwari kwifatanya n'ubumuntu. Iyo ni inyigisho y'ukwigira umuntu kwa Kristo mu ishusho yoroshywe. Ibihe birindwi byari alufa na omega by'amateka y'Abamilerite, kandi nk'uko bigereranya ukwiyunga kw'Ubumana n'ubumuntu, ni na byo kandi omega y'amateka y'Abadiventisiti b'Umunsi wa Karindwi mu isano bifatanye n'inyigisho ya alufa y'Isabato yo mu mwaka wa 1844. Kimwe ni ikimenyetso cy'Isabato y'umunsi wa karindwi, ikindi na cyo kikaba ikimenyetso cy'Isabato y'umwaka wa karindwi.

Izina rya Petero rihindurirwa i Paniyumu, ari ho hari intambwe ya kabiri mu ishusho Aburahamu yagaragazagamo isezerano rya mbere ryagiranwe n'ubwoko bwatoranijwe, kandi Petero ahinduka uhagarariye isezerano rya nyuma ryagiranwe n'ubwoko bwatoranijwe ku ntambwe ye ya kabiri. Iyo ni intambwe ya kabiri mu murungo w'ibice bya cumi na kimwe kugeza kuri makumyabiri na bibiri, kandi ni ubwa kabiri mu nshuro eshatu Petero, Yakobo na Yohana bajyanye na Yesu kure y'abandi bigishwa, ndetse ni n'ubwa kabiri mu nshuro eshatu Data wo mu ijuru yavugiyeye. Umurungo wa Nero urangirira hagati y'intambara z'i Raphiya n'i Paniyumu, kuko uhuza n'ibindi bihe bibiri bya myaka 250 byatangiriye mu wa 457 mbere ya Kristo no mu wa 1776. 457 mbere ya Kristo yarangiye mu wa 207 mbere ya Kristo, kandi 1776 izarangira mu wa 2026. Petero ari ku wa 207 mbere ya Kristo, 2026, 313 no ku kigeragezo cy'urusengero kibanziriza icya gatatu kandi ari na cyo kigeragezo ndakuka cyo kubohora indogobe, kigereranywa nk'umunsi mukuru w'amakondera.

Ikigeragezo cya Petero ni ugukurikira Kristo akinjira Ahera Cyane, kandi umurimo we ni ugukosora, hanyuma akamamaza ubutumwa bwakosowe bw'imipira y'umuriro ya Nashville. Ubutumwa bwa Petero buvuga iby'imipira y'umuriro ya Nashville ni ubutumwa bwa Pentekote

bwabanje gutangirwa mu cyumba cyo hejuru, hanyuma bukomereza mu rusengeru. Atanga ubutumwa bwe agaragaza iby'imipira y'umuriro ya Nashville, no gusohora kw'intambara ya Raphia, bifatanijwe n'intambara ya Panium, ihinduka intambara ya Actium ku itegeko ryo ku Cyumweru ryo mu murongo wa cumi na gatandatu. Itegeko ryo ku Cyumweru ryo mu murongo wa cumi na gatandatu ni na ryo tegeko ryo ku Cyumweru ryo mu murongo wa mirongo ine n'umwe no mu murongo wa makumyabiri n'ibiri. Iyo mirongo uko ari itatu ihuzwa kandi n'umurongo wa mirongo itatu n'umwe, aho ubupapa bwafashe ubutegetsu mu 538 kandi bugashyiraho itegeko ryo ku Cyumweru mu Nama Nkuru ya gatatu ya Orleans. Imirongo iganisha ku murongo wa mirongo itatu n'umwe igaragaza ibimenyetso by'ingenzi byagejeje ku itegeko ryo ku Cyumweru ryo mu 538 kandi bigashushanya amateka abanziriza itegeko ryo ku Cyumweru rigiye kuza bidatinze.

Kuko amato ya Chittimu azamugabaho igitero; ni cyo kizamutera agahinda, asubire inyuma, kandi azarakarira isezerano ryera; ni ko azabigenza; ndetse azagaruka, yumvikane n'abata isezerano ryera. Kandi ingabo zizahagarara ku ruhande rwe, kandi zihazanya ahera h'imbaraga, kandi zizakuraho igitambo cya buri munsu, kandi zizahashyira ikizira giteza umusaka. Danieli 11:30, 31.

“Amato ya Chittim” yashushanyaga Abavandali, na bo kandi bakaba bashushanywa n'impanda ya kabiri yo mu Ibyahishuwe igice cya munani. Irimbuka rigenda riyongera rya Roma ryatangiyeye mu wa 330, igihe Konsitantino yagabanyaga ubwami mu burasirazuba no mu burengerazuba. Hanyuma yabugabanyije abana be batatu. Ubwami bw'Abaroma, bwari bwarabaye indatsindwa kuva ku rugamba rwa Actium, bwahise bugabanywamo ibice bibiri, hanyuma ibice bitatu; maze impanda enye za mbere zo mu Ibyahishuwe 8 zishushanya igitero cy'abanzi cyagejeje Roma y'iburengerazuba ku iherezo mu wa 476. Roma y'iburasirazuba i Konstantinopoli yakomeje kubaho kugeza ku iherezo ry'impanda ya gatanu no ku itangiriro ry'impanda ya gatandatu, na zo kandi ari bo makuba ya mbere n'iya kabiri. Ubuhanuzi bw'igihe bw'imyaka ijana na mirongo itanu bw'akaga ka mbere bwarangiye ku munsi nyirizina ubwo ubuhanuzi bw'igihe bw'akaga ka kabiri bwatangiraga. Uwo munsi wari ugwa kwa Konstantinopoli mu maboko y'Abaturukiya b'Abottomani mu wa 1453.

Babuloni yaraguye mu ijoro rimwe; ahari ushobora kuvuga ko Kuro yabanje kuyobya uruzi, kandi ko ibyo byafashe igihe runaka, ariko kugwa kwa Babuloni kwabaye mu ijoro rimwe; naho kugwa kwa Roma byo kwamaze imyaka 1123. Iyo myaka yarimo ibimenyetso byihariye by'ubuhanuzi bisobanura irimbuka rigenda ritera imbere rya Roma y'Ubwami, kandi Roma y'Ubwami ya gipagani ishushanya Leta Zunze Ubumwe z'Amerika mu murimo wayo wo kwimikaza ubupapa ku ntebe y'ubwami nk'ubwami bwa gatanu bw'ubuhanuzi bwa Bibiliya mu mwaka wa 538. Ubupapa bushyirwa ku ntebe y'ubwami ku itegeko ryo ku Cyumweru ryo mu murongo wa cumi na gatandatu wa Daniyeli cumi na umwe. Ibimenyetso bishushanya umurimo wa Leta Zunze Ubumwe z'Amerika bigaragazwa mu bimenyetso by'irimbuka rigenda ritera imbere rya Roma ya gipagani.

Amato y'i Chittim yashushanyaga ibyago by'amafaranga kuri Roma, kuko ingabo z'amato z'Abavandali zateje akaga inzira z'ubwikorezi bwo mu nyanja ya Mediterane. Mu minsi y'imperuka, Ubuyisilamu bugaragazwa nk'icyago cy'amafaranga ku bami bo mu isi. Abavandali n'amato yabo bari imbaraga y'inzamba ya kabiri, kandi ayo makuba atatu ni imbaraga z'inzamba

z'Ubuyisilamu. Iya mbere yari Arabiya, iya kabiri Turukiya, naho iya gatatu ni iy'isi yose.

Amato ni ikimenyetso cy'ububasha bw'ubukungu, kandi mu Byanditswe amato ya Kittimu ni yo bimenyetso by'ikirenga by'ububasha bw'ubukungu. Ayo mato arohanywa n'umuyaga w'iburasirazuba urakaye hagati mu nyanja, kandi mu Byanditswe Islamu ni abana b'iburasirazuba. Iyo Islamu ivuzwe mu ruhererekane rw'ibyabaye by'ubuhanuzi, itera ihungabana ry'ubukungu. Islamu igereranywa na Balamu nk'indogobe, ari ryo jambo ry'Igiheburayo ryahinduwemo "umuntu w'ishyamba" igihe Ishimayeli avugwa bwa mbere mu Byanditswe. Ishimayeli ni we se wa Islamu ku rwego rw'ubuhanuzi, bitahakana ko Aburahamu ari we se wa Ishimayeli, ariko imiryango cumi n'ibiri ya Ishimayeli ni yo iza kumenyekana mu Byanditswe nk'abana b'iburasirazuba.

Mu minsi ya nyuma Balamu, ikimenyetso cya Leta Zunze Ubumwe za Amerika nk'umuhanuzi w'ibinyoma, akubita indogobe ye incuro eshatu, zigereranya ibitero bitatu bya Islamu. 9/11 cyari icya mbere muri ibyo bitero kandi cyaranze ukuza kw'umumarayika ushyiraho ikimenyetso, uzamuka aturutse iburasirazuba mu gihe cy'imiyaga ikaze y'iburasirazuba y'amakimbirane. Igitero cya kabiri cya Islamu gifite impande ebyiri, kuko intambwe ya kabiri iranga ukubirizwa. Ku wa 7 Ukwakira 2023 Islamu yateye Isirayeli nyakuri itunguranye, kandi igihe Nashville, Tennessee izaterwa itunguranye na Islamu, Isirayeli ya mwuka izaba itewe. Mu nkuru ya Balamu, ikimenyetso cya kabiri cy'inzira cyaje hagati y'imizabibu ibiri, kandi imizabibu ibiri y'Umwami Nyiringabo yari Isirayeli ya kera nyakuri na Leta Zunze Ubumwe za Amerika, Isirayeli ya none ya mwuka. Ikimenyetso cya gatatu cy'inzira cya Balamu cyabaye igihe indogobe yavugaga; kandi ikimenyetso cyo kuvuga kiranga iherezo ry'igihe cyo gushyirwaho ikimenyetso cy'abana ibihumbi ijana na mirongo ine na bine cyatangiyeye kuri 9/11 ni itegeko ryo ku Cyumweru, igihe Leta Zunze Ubumwe za Amerika zivugaga nk'ikiyoka. Umutingito ukomeye wo mu Byahishuwe igice cya cumi na kimwe ni iryo tegeko ryo ku Cyumweru, aho ishyano rya gatatu riza vuba, aho Leta Zunze Ubumwe za Amerika, indogobe na Zekariya bavugaga.

Se wa Yohana Umubatiza yari uwo mu mutwe wa munani mu matsinda makumyabiri n'ane y'abatambyi Dawidi yashyizeho kugira ngo bakorere mu rusengeru. Zekariya umutambyi yakubiswe kutavugaga kubera kutizera kwe kugeza igihe umuhungu we Yohana yavukiye, kandi ni ikimenyetso cy'umubare umunani, (ikimenyetso cy'ubutambyi). Mu gihe cy'itegeko ryo ku Cyumweru, igisekuru cya nyuma cy'abatambyi, gishushanyijwe na Yohana Umubatiza, kizavugaga nk'uko byashushanyijwe na se Zekariya. Kristo yavuze ko Yohana ari Eliya, kandi ubutumwa bwa Eliya bwo mu minsi ya nyuma bushushanywa n'isano rya se n'umwana, nk'uko byari kuri Zekariya na Yohana. Yohana yashushanyijwe mbere na Yeremiya wari warabwiwe ko naramuka agarutse, azaba akanwa k'Imana.

Yeremiya yariraga ugucika intege kwa mbere ko ku wa 18 Nyakanga 2020, kandi aramutse agarutse, yagombaga guhinduka umunwa w'Imana mu gihe cy'itegeko ryo ku Cyumweru, ubwo yatangaga ubutumwa bw'ubuhanuzi bwa Habakuki, bwari bwaratanzwe, ariko bwagombaga "kuvugaga" ku iherezo. Yeremiya, bityo rero Yohana, kandi bityo Petero, yagombaga kuvugaga ubutumwa bwa Habakuki aho indogobe ya Islamu ivugira, kandi igihe Leta Zunze Ubumwe za Amerika zivugira nk'ikiyoka.

Petero i Kayisariya ya Filipi, ari ho Paniu, ari mu gihe cyabanje ikimenyetso cy'inzira cy'umusozi," cyagombaga gukurikirwa no kwinjira kw'intsinzi kwagejeje ku musaraba, cyangwa ku itegeko ryo ku Cyumweru. icyo gihe kigereranywa n'intambara ya Paniu, irangirana n'intsinzi ya papa n'ububasha bwe bwa gisimbura, ari bwo Leta Zunze Ubumwe za Amerika. Paniu ni iya gatatu mu ntambara eshatu za gisimbura, iya mbere muri zo yarangiriye ku rukuta rwa Berlini mu 1989, kandi iya nyuma, ari yo ya gatatu, irangirira ku gusenya "urukuta" rw'itandukaniro hagati y'itorero na leta. Umwaka wa 1989 waranze umusozi ukomeye w'intambara ya gisimbura yiswe "intambara y'ubutita," yari yaratangiye ku iherezwa ry'Intambara ya Kabiri y'Isi Yose, kandi Paniu igereranya intambara y'ubutita irangirira ku Ntambara ya Gatatu y'Isi Yose igereranwa n'intambara ya Akisiyumu. Hagati y'ibimenyetso by'inzira bya mbere n'ibya gatatu by'izo ntambara eshatu za gisimbura hari intambara nyakuri yo muri Ukraine, igereranwa n'intambara ya Rafia mu mirongo ya cumi n'umwe n'icumi n'ibiri.

Paniu ni intambara y'ubutita iganisha ku Ntambara ya gatatu y'Isi, nk'uko bigaragazwa n'intambara y'ubutita yarangiye mu gihe cy'iherezwa mu 1989, kandi yari yaratangiye ku iherezwa ry'Intambara ya kabiri y'Isi. Mu bimenyetso by'inzira bigaragazwa n'umurongo wa cumi na 1989, n'umurongo wa cumi n'umwe n'uwa cumi na kabiri hamwe n'Intambara yo muri Ukraine yarangiye mu 2014, ndetse n'imirongo ya cumi na itatu kugeza ku wa cumi na gatanu hamwe n'intambara y'ubutita iriho ubu hagati ya MAGA-ism na globalism, habayeho ba Perezida batatu bagaragaje ubumwe bw'amasezerano hagati y'ubupapa na Leta Zunze Ubumwe za Amerika.

Ronald Reagan yari ihuriro ry'ibanga na Papa Yohani Pawulo wa II, papa w'umunyarukundo rw'iyobokamana gakondo ku birebana n'ubuhanuzi bwa satani bwa Fatima, kandi ahujwe n'amateka y'ubuhanuzi yo mu murongo wa cumi. Ubuperezida bwa Obama bujyanye n'amateka y'intambara ya Raphia yo mu mirongo ya cumi n'umwe na cumi n'ibiri. Mu gihe cy'ubutegetsi bwe hariho ba papa babiri b'ikigereranyo, kuko ikimenyetso cya kabiri kigaragaza ukubwirizwa kabiri. Ikimenyetso cya gatatu cyo mu mirongo ya cumi na gatatu kugeza kuri cumi na gatanu, papa ni we papa wa mbere ukomoka muri Leta Zunze Ubumwe z'Amerika. Mu ntangiriro twatekereje ko Papa Leo yari papa w'umunyarukundo rw'iyobokamana gakondo nk'uko byagereranyijwe kuri Yohani Pawulo wa II, ariko iyo bishyizwe mu bikorwa muni y'imikoreshereze y'ubuhanuzi y'ishyirwa mu bikorwa gatatu, ikimenyetso cya gatatu kigira ibiranga ibisohora bibiri bya mbere, bityo Leo akaba ari Yohani Pawulo wa II w'umunyarukundo rw'iyobokamana gakondo kandi akaba ari Benedigito wa XVI wahoze ayoboye Ibiro by'Ubugenzacyaha bw'Inyigisho z'Ukwizera, weguye kugira ngo asimburwe na papa Francis wiyambika imyumvire ya wo mu gihe cya manda ya Obama.

Intambara ya mbere yo gukoresha abandi ihagarariwe n'umurongo umwe, iya kabiri ihagararirwa n'imirongo ibiri, naho iya gatatu igahagararirwa n'imirongo itatu. Intambara y'ubutita yarangiye mu 1989, yarangiye ku iherezwa ry'Intambara ya Kabiri y'Isi Yose, kandi intambara ya gatatu y'isi yose ihagarariwe n'urugamba rwa Actium itangira ku iherezwa ry'intambara y'ubutita ihagarariwe n'urugamba rwa Paniu. Intambara eshatu z'isi yose, kimwe n'intambara eshatu zo gukoresha abandi, ziyoborwa n'amahame ayanirana n'ishyirwa mu bikorwa ry'ubuhanuzi inshuro eshatu. Iherezwa ry'intambara ya kabiri y'isi yose ryatangije intambara y'ubutita yarangiye n'umukuru wa

leta wa munani ubarwa uherye kuri Roosevelt mu 1945, ari we Reagan. Reagan, mu gihe cy'iherezo mu 1989, yatangiye uruherekane rw'abakuru b'ibihugu umunani rugera kuri Trump (uri muri ba barindwi). Intambara y'ubutita ya Trump yatangiye mu 2015, igihe yatanzaga ko aziyamamariza umwanya wa perezida kandi agahagurutsa abakorera inyungu z'isi yose, mu isohozwa rya Daniyeli 11:2. Iyo ntambara y'ubutita irangira ku itegeko ryo ku Cyumweru, ari ryo rugamba rwa Actium, inzitizi ya gatatu ya Roma mbere y'uko itekana ubutware busesuye.

Roosevelt yatangiye urukurikirane rw'abaperezida umunani rugera kuri Reagan, na rwo rutangiza urukurikirane rw'abaperezida umunani rugera kuri Trump. Roosevelt aranga Intambara ya Kabiri y'Isi Yose, apfa ku wa 12 Mata 1945, hanyuma Truman aba perezida igihe intambara yo mu Burayi yarangiraga ku wa 8 Gicurasi, kandi intambara yo muri Pasifika irangira ku wa 2 Nzeri. Intambara yo mu Burayi ahanini yari intambara yo ku butaka, naho intambara yo muri Pasifika yari intambara yo mu nyanja, nk'uko Panium ishushanya intambara yo ku butaka kandi Actium igashushanya intambara yo mu nyanja. Iya mbere iratwerekana iya nyuma, kandi urwo rukurikirane rw'abaperezida umunani rushyizweho gushingiye ku buhamya bwa Daniyeli igice cya cumi na kimwe, umurongo wa kabiri n'uwa gatatu, kandi no ku mayobera y'uko uwa munani aba uwo muri barindwi. Mu Makanama abiri ya mbere ya Kongere y'Umugabane, mu ntangiriro y'amateka y'inyamaswa yo mu isi yo mu Byahishuwe igice cya cumi na gatatu, habayeho manda ndwi z'abaperezida. Muri ayo mateka George Washington yashyizweho nk'Umugaba Mukuru. Nka perezida wa mbere wemewe ku mugaragaro, ishyingiraho rya Washington mu Nama ya Kabiri ya Kongere y'Umugabane rishushanya Washington ubwe mu ntangiriro nyirizina nk'uwa munani wo muri barindwi.

Perezida wa mbere yari uwa munani ukomotse kuri ba perezida barindwi ba mbere, kandi perezida wa nyuma ni uwa munani ukomotse kuri abo barindwi. Umutambyi Zekariya aravugaga igihe Yohana avuka, igihe indogobe ivugaga, n'igihe inyamaswa yo ku isi ivugaga. Aha ni na ho iyerekwaga rya Habakuki rivugaga. Ukuvuka kwa Yohana, gushushanya ikimenyetso cy'abihumbi ijana na mirongo ine na bane ku itegeko ryo ku Cyumweru, ni igisekuru cya nyuma cya Zekariya umutambyi. Zekariya yari mu cyiciro cya munani mu byiciro makumyabiri na bine by'abatambyi. Ku itegeko ryo ku Cyumweru Zekariya (abatambyi) bavugaga, igihe Islamu (indogobe) ivugaga kandi Leta Zunze Ubumwe z'Amerika zivugaga nk'ikiyoka. Kuri icyo waymark, uruguma rwica rwa papacy rukira, maze iba uwa munani ukomotse kuri abo barindwi. Trump na we ni uwa munani ukomotse kuri abo barindwi, kandi ni we ukora ishusho y'inyamaswa yuzuzwa ku itegeko ryo ku Cyumweru. Ubutambyi bw'abihumbi ijana na mirongo ine na bane noneho buba akanwa k'Imana, kandi bukavugaga ubutumwa mu ijwi riranguruye rya marayika wa gatatu. Uwo butambyi ni ryo torero rya munani rikomotse kuri ariya arindwi.

Roosevelt atangiza urukurikirane rw'abaperezida umunani rugera ku gihe cy'imperuka mu 1989, kandi aranga inzibacyuho iva ku Ntambara ya Kabiri y'Isi Yose ijya ku ntambara y'ubutita irangirira mu 1989. Perezida Truman yakurikiye Roosevelt kandi ategaga igihe intambara zo ku butaka no ku nyanja zari zigize Intambara ya Kabiri y'Isi Yose zarangiraga. Nk'umukuru w'igihugu, Truman yategetse igihe Umuryango w'Abibumbye watangiraga ku wa 24 Ukwakira 1945. Isano riri hagati ya Roosevelt na Truman rishingwa n'umwaka wa 1945. Bombi bari

abaperezida muri uwo mwaka, kandi muri uwo mwaka intambara ebyiri zari zigize Intambara ya Kabiri y'Isi Yose zarangiye, Umuryango w'Abibumbye urashingwa, kandi intambara y'ubutita iratangira.

Mu 1989 na bwo habayeho ba perezida babiri, nk'uko byagenze mu 1945; Ronald Reagan na George Bush wa mbere. Reagan yarangiye intambara y'ubutita, kandi George Bush wa mbere yatangaje ko mbere na mbere yari umuyoboke w'iyobokamana ry'isi yose ubwo yavugiraga mu Nteko Rusange ya Loni ya "mirongo ine n'itanu" ku wa 1 Ukwakira 1990, aho yavugiyeye ku kubaka "gahunda nshya y'isi." Muri iryo jambo yaravuze ati: "Biri mu maboko yacu gusiga inyuma izo mashini z'umwijima, tukazisubiza mu Bihe by'Umwijima aho zikwiriye kuba, no gukomeza dutera imbere kugira ngo dusoze urugendo rw'amateka rugana kuri gahunda nshya y'isi no ku gihe kirekire cy'amahoro."

Muri iri jambo, Bush yahuje iyo ngingo n'ubufatanye bwo mu gihe cya nyuma y'Intambara y'Ubutita, n'Ibibazo byo mu Kigobe (igitero cya Iraq kuri Kuwait), no gukomeza Umuryango w'Abibumbye, hamwe n'ubufatanye bushya bw'amahanga bushingiye ku butegetsi bw'amategeko. Bush yabanje kwamamaza cyane imvugo "gahunda nshya y'isi" mu byumweru bike byari byabanje, mu ijambo yavugiyeye imbere y'inteko ihuriweho ya Kongere ku wa 11 Nzeri 1990.

Itegereze uko Bush yashyize ijambo rye yavugiyeye muri Loni mu rwego rw'igisobanuro aho yagaragaje ko iherezo rya vuba ry'intambara y'ubutita ryumvikana mu magambo y'"Ibihe by'Umwijima." Ibihe by'Umwijima byarangiye mu gihe cy'iherezo mu 1798, kandi Bush yari mu gihe cy'iherezo cya 1989. Itegereze ko igihe yahimbaga bwa mbere imvugo ngo "gahunda nshya y'isi," Islamu yari irimo kurakaza amahanga, kandi iryo jambo ryatanze ku wa 9/11. Kuva kuri Roosevelt kugera kuri Carter bari abaperezida umunani, kandi kuva kuri Reagan kugera kuri Trump bari abaperezida umunani. Trump ni perezida wa nyuma kandi yagereranyijwe n'uwa mbere, wari uwa munani mu baperezida barindwi ba mbere.

Igihe cy'imperuka cyo mu 1798 kigaragaza igikomere cyica cy'ubupapa, kandi ubupapa ni bwo bwari ubutware bwategekaga abami b'u Burayi mu gihe cy'Umwijima. Mu Ibyahishuwe cumi na birindwi, uwo mubano ushushanywa nk'indaya iryamiye inyamaswa kandi iyitegeka. Mu 1798 inkunga y'abami b'u Burayi yarakuweho, maze inyamaswa irapfa. Mu 1799 papa yapfiriye mu buhungiro. Umwaka wa 1798 n'uwa 1799 bigereranya igihe cy'imperuka mu busobanuro bwacyo busesuye, nk'uko igihe cy'imperuka mu gihe cya Kristo kirangwa no kuvuka kwa Yohana Umubatiza, hanyuma nyuma y'amezi atandatu hagakurikiraho ukuvuka kwa Kristo. Amagambo ya Bush yo mu 1990 agaragaza Bush nk'uwa kabiri mu baperezida babiri baranga igihe cy'imperuka, kandi akagaragaza urugendo rugana ku bukungu n'ubutegetsi by'isi yose hamwe, ari bwo butware bw'ikiyoka. Ikimenyetso cya Bush kigaragaza intambwe igana ku itegeko ryo ku Cyumweru igihe Leta Zunze Ubumwe za Amerika zirangirira nk'ubwami bwa gatandatu bwo mu buhanuzi bwa Bibiliya zivuga nk'ikiyoka. Ku itegeko ryo ku Cyumweru, Leta Zunze Ubumwe za Amerika ziba ijwi ry'Umuryango w'Abibumbye. Muri uwo mwimerere nyirizina, Islamu irakaza amahanga, kandi 9/11 ikarangwa. Ku wa 11 Nzeri 1990, igihe Bush wa mbere yavugaga imbere ya Kongere iby'gahunda ye y'isi yose hamwe, yarimo ashushanya igihe Islamu yari kongera kurakaza

amahanga kuri 9/11 yo mu 2001, ariko icyo gihe Perezida yari kuba Bush wa nyuma.

Roosevelt, uwa mbere mu baperezida umunani, yaranze iherezo ry'Intambara ya Kabiri y'Isi Yose mu 1945, maze akurikirwa na Perezida wakurikiyeho watangije Umuryango w'Abibumbye. Reagan, uwa mbere mu baperezida umunani, yaranze iherezo ry'intambara y'ubutita mu 1989, maze akurikirwa na Perezida wakurikiyeho wateje imbere Umuryango w'Abibumbye. Perezida wa nyuma muri abo baperezida umunani azasoza intambara y'ubutita yatangiye igihe yatangazaga umugambi we wo kwiyamamaza mu 2015, kandi azatangiza Intambara ya Gatatu y'Isi Yose. Azahindura ubwami bwa gatandatu bw'ubuhanuzi bwa Bibiliya abwinjize mu mutwe w'ubwami bwa karindwi bw'ubuhanuzi bwa Bibiliya (UN), hanyuma yemere gutanga ubwo bwami ku nyamaswa mu gihe cy'itegeko ryo ku cyumweru.

Nk'uko Intambara ya Kabiri y'Isi yose yari igizwe n'intambara yo ku butaka n'intambara yo mu nyanja, ni ko na Perezida wa nyuma azagira intambara y'ubutita, ishushanywa n'intambara yo ku butaka ya Panium iganisha ku intambara yo mu nyanja ya Actium. Ku itegeko ryo ku Cyumweru, intambara y'ubutita yatangiye mu 2015 ubwo Trump yakanguriraga abarwanashyaka b'ugushyira ibintu ku rwego rw'isi yose, ihinduka Intambara ya Gatatu y'Isi yose nk'uko ishushanywa n'intambara zo ku butaka no mu nyanja zo mu Intambara ya Kabiri y'Isi yose. Ku iherezo ry'Intambara ya Kabiri y'Isi yose, intambwe yakurikiyeho yabaye ugushyira ibintu ku rwego rw'isi yose kw'Umuryango w'Abibumbye, nk'uko byagenze no ku iherezo ry'intambara y'ubutita hamwe na Reagan na Bush. Mbere na mbere Leta Zunze Ubumwe z'Amerika zirangirira ku itegeko ryo ku Cyumweru, hanyuma "gahunda nshya y'isi" ya Bush igatangiza ubwami bwa karindwi, na bwo bukemera ako kanya guha ubutware bwabwo ubwami bwa munani.

Bush wa mbere na Bush wa nyuma bahujwe n'itangazo ry'uwa mbere ryerekeye "gahunda nshya y'isi" yabwiye Kongere ku wa 9/11, ndetse n'itegeko rya Patriot Act ryo mu 2001 ry'uwa nyuma. Izo mpamvu zombi z'ingenzi zishyirwa mu rwego rw'uko Isilamu irakaza amahanga.

Tuzakomeza ibyo bintu mu ngingo ikurikira.